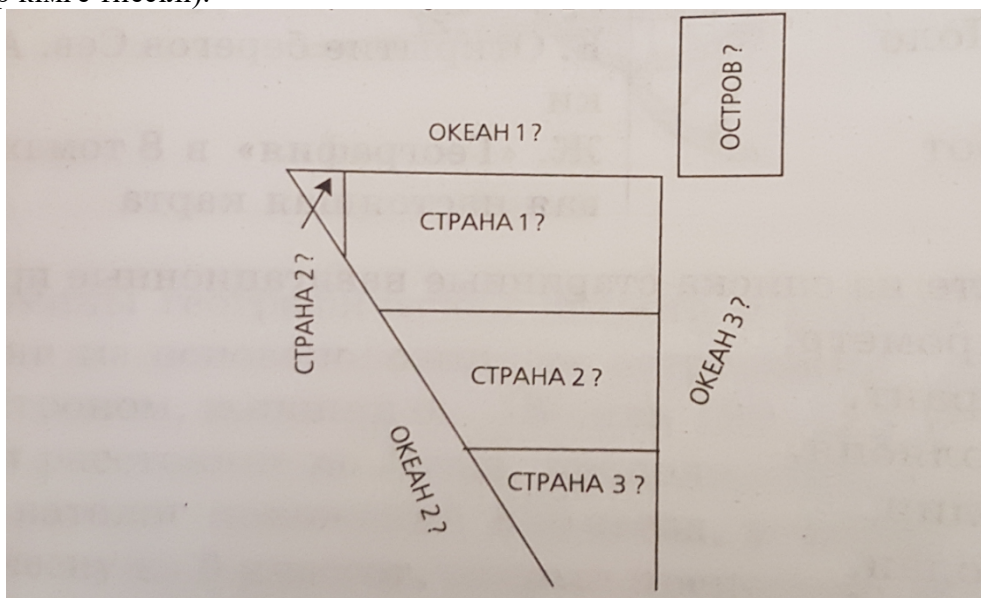

**2018-2019 ОҚУ ЖЫЛЫНЫҢ АУДАНДЫҚ ОЛИМПИАДАСЫ
ГЕОГРАФИЯДАН ПРАКТИКАЛЫҚ ТУР ТАПСЫРМАЛАРЫ
9 СЫНЫП**

Тапсырманы орындау уақыты – 150 мин

1 – Тапсырма.

Суретте сұрақ белгісімен белгіленген елдерді, мұхиттарды, аралдарды белгілеңіз. (Олар кімге тиесілі).

Бағалау өлшемдері: Әр дұрыс жауапқа – 1 ұпайдан. **Барлығы: 8 ұпай.**

2– Тапсырма.

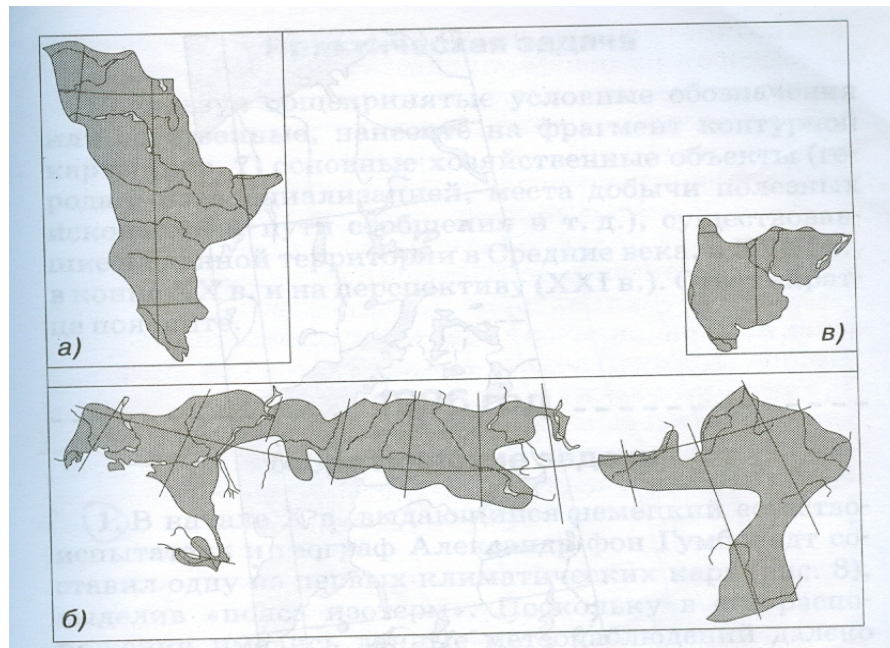
Төмендегі кестеде Қазақстандағы компаниялар, кәсіпорындар немесе сауда таңбаларының атаулары берілген. Кәсіпорындар мен қалалар арасындағы сәйкестікті табыңыз, сонымен қатар, олар қандай өнім шығаратынын толтырыңыз.

№ п/п	Компания, кәсіпорын немесе сауда маркасы	Өнім	Орналасқан облыс (қала)
1	Темірмаш		
2	GALANZ bottlers		
3	СарыарқаАвтоПром		
4	ТЭГАМ		
5	Зенит		
6	АзияАвто		
7	Кайнар-АКБ		

Бағалау өлшемдері: Әр дұрыс жауапқа – 0,5 ұпайдан. **Барлығы: 7 ұпай.**

3– Тапсырма.

Суретте үш құрлықтың үлкен жазықтықты алып жатқан өсімдік типіне сәйкес ареалдардың контуры бейнеленген. Өсімдік типін, ареалдардың орналасуын және әрбір ареалда көп кездесетін ландшафттардың (табиғи кешендер) атауын анықтаңыз. Ареал кескіндемелерінің ерекшеліктері неге байланысты екендігін түсіндіріңіз және олардың шаруашылықта қолдануына қысқаша сипаттама беріңіз.

Бағалау өлшемдері: Өсімдік түрін анықтағаны үшін – 1 ұпай. Әр ареалдың орнын дұрыс анықтағаны үшін – 1 ұпайдан, барлығы 3 ұпай. Әр ареалда жиі кездесетін ландшафттардың (табиғи кешен) атауын анықтағаны үшін - 1 ұпайдан, барлығы 3 ұпай. Әр ареал кескіндемелерінің ерекшеліктерін анықтағаны үшін және шаруашылықта қолдануына сипаттама бергені үшін – 2 ұпайдан, барлығы 6 ұпай. **Барлығы: 13 ұпай.**

4 – Тапсырма.

Төмендегі көрсетілген сипаттамаларға сәйкес Қазақстан Республикасының қандай кен орны туралы айтылып жатқанын анықтаңыздар:

1. Бұл кен орны үш пайдалы қазба кендерінің қабатталынып меридианальды жазық бағытта орналасқан, 45-60 градус құлама бұрышта, ұзындығы 1550-2000 м және күші 100-180 м. Зерттелген кен шоғырларының төмен құлдылау тереңдігі 500-1000 м. құрайды. Мұндағы кен орнынан барланған пайдалы қазба қоры бастапқыда жалпы орташа көлемінің 709 млн.т. құрады. Кен орнының пайдалы қазба құрамында кобальт (сульфидтарда), никель, мыс және т.б. элементтер көп мөлшерде кездеседі. Кен орны Қостанай қаласынан оңтүстік-шығысқа дейін 45 км қашықтықта орналасқан. Кен орны 1948 жылы ашылған, 1949-1955 жж. аралығында барлау жұмыстары жүргізілді.

2. Сипатталып отырған кен орны автокөлік торабымен тоғысқан облыс орталығы Көкшетау қаласынан солтүстік-батысқа қарай 25 км. қашықтықта орналасқан. Кен орны 1968 ж. ашылған, ол солтүстік және батыс Донгушлак торабының тоғысқан жерінде орналасқан. Пайдалы қазба алаңының құрылуына метаморфтық, кембрийге дейінгі және палеозой эрасының интрузивті кешендері негіз болды. Өндірістік мақсатта қолданылатын пайдалы қазбаның таралу тереңдігі 1300-1550 м, кен орнының эрозиялық жарылым тереңдігі 420-450 м. Кен орнының пайдалы қазбаларына арсенопирит, пирит, пирротин, марказит, халькопирит, сфалерит, галенит, күңгірт пайдалы қазба (теннантит), висмутин, саф висмут, леллингит, молибденит, кубанит, борнит, антимонит, реликті минералдар, кварц, карбонаты, флюорит, барит кіреді.

3. Бұл кен орын Қазақтың ұсақ шоқысы аумағында орналасқан. Аумағы 3,6 мың. км² құрайды. Барланған кен қоры - 7,84 млрд. т, есептелген тереңдігі 600 м, жекеленген аудандарда 800 метрден 900 метрге дейін. Кен өндіру 1854 жылдан басталды, А.А.Гапеев жетекшілігінде 1920 жылы кең көлемді геологиялық зерттеу жұмыстары жүргізілсе, ал кен орны алабын жоспарлы игеру 1930 жылдан басталды. Геоқұрылымдық негізде 30-60 км ендікте құрамына аттас енді синклиний 120 км дейін жетеді. Оңтүстігі мен батысында опырылмалы зоналармен шектелген.

4. Бұл кен орнының атауы 19 ғасырдағы қазақ ақынының құрметіне қойылған, соңғы 40 жылдағы ең ірі дүние жүзілік ашылулардың бірі болып табылады. Бұл жоғары амплитудалы, тұзды палезой кешенінде рифттік көтерілімдері 1988-1991 жылдарда совет геофизиктерімен сейсмикалық іздестіру жұмыстарының нәтижесінде анықталды. Соңында кен орын Қазақстан үкіметінің тапсырысы бойынша қызмет еткен батыс геофизикалық бірлестіктерінің зерттеулерімен бекітілді. Кен орны қатпарлы жоғары 850 атмосфералық қысыммен сипатталады. Енді аумақтарда қордағы кеннің ауытқуы 1,5 млрд тоннадан 10,5 млрд тоннаға дейінгі көрсеткішке ие болады. Қазақстандық геологтардың мәліметтері бойынша кеннің геологиялық қоры - 4,8 млрд тонна мұнаймен бағаланып отыр.

5. Бұл кен орны Балқаш маңы аумағының солтүстігінде орналасқан. Кен орны 1932 жылы ашылған, барлау жұмыстары 1941 жылдан жүргізілсе, ал қолданысқа 1942 жылдан бастап енгізілді. Кен орны грейзендік желі типіне жатады. Негізгі желілердің ұзақтығы орташа 0,5-1,0 м қалыңдықта 1000-2000 м-ге тең, ал кен желілері тік төмен (88-90°) құлдилаиды. Желілер қара шақпақ тасының жиектеуімен, кварцты-қара шақпақ тас және грейзенді кварцты типке ие. Кенді желілердің құрылуынан үш белдеуше пайда болады: кен үсті, кенді және кен асты. Ветикальді кен белдеушесінің ұзақтығы 200-250 м. Кенді желілердің батыс және солтүстік-батысқа еңістеу бұрышы 5°.

6. Бұл кен орны солтүстік-шығыстан оңтүстік-шығысқа 120 км, ал ені 15 км-ден 25-30 км дейін созылып жатқан дүние жүзіндегі ең ірі алаптардың бірі. Ауданы 2,5 мың км². Кеннің жалпы қоры және алап ресурсының қоры 3,5 млрд. т. бағаланады. Ол кембрийге дейінгі және төменгі полезой эрасында құрылған антиклинді таулы сілемнің солтүстік-шығыс қанатында орналасқан. Олар паралльелді қабат және параллельді құламалы опырмалылардан қабыршақты құрылымды құрайды. Кендер жоғары бетке көтеріліп, ашық өндіруге қолайлы, төменге 20-30-дан 70-80°-қа дейін бұрыш құрайды. Алайда кен қорының ең үлкен бөлімі мен ресурстар (80%) тереңдігі 150-200 м-ден жоғары және оларды тек жер асты өндіру әдісімен ғана алуға болады, бірақ одан өндірілген кеннің сапасы төмендейді және оны міндетті түрде байытуды қажет етеді.

Бағалау өлшемдері: Әр кен орнының атауын дұрыс анықтағаны үшін 2 ұпайдан.
Барлығы: 12 ұпай.

5 – Тапсырма.

Төмендегі кестеде әлемдік географиялық рекордтардың сипаттамасы берілген. Сол сипаттамаларға сәйкес әлемдегі географиялық нысандардың атауларын табуларыңыз керек.

№	Нысанның сипаттамасы	Атауы
1.	Мұхиттағы ең ірі ағыс	
2.	Қандай шығанақта ең үлкен толысу толқындары болады?	
3.	Ең көне көл?	
4.	Қандай көл ең көк?	
5.	Әлемдегі ең енді сарқырама?	
6.	Қандай үңгір ең терең болып табылады?	
7.	Қандай мемлекеттің көрші елдері көп?	
8.	Әлемдегі ең урбандалған ел?	
9.	Әлемдегі ең биік таулы қала?	
10.	Әлемдегі ең оңтүстіктегі астананы атаңыз?	

Бағалау өлшемдері: Әр географиялық нысанның атауын дұрыс анықтағаны үшін 1 ұпайдан.
Барлығы: 10 ұпай.

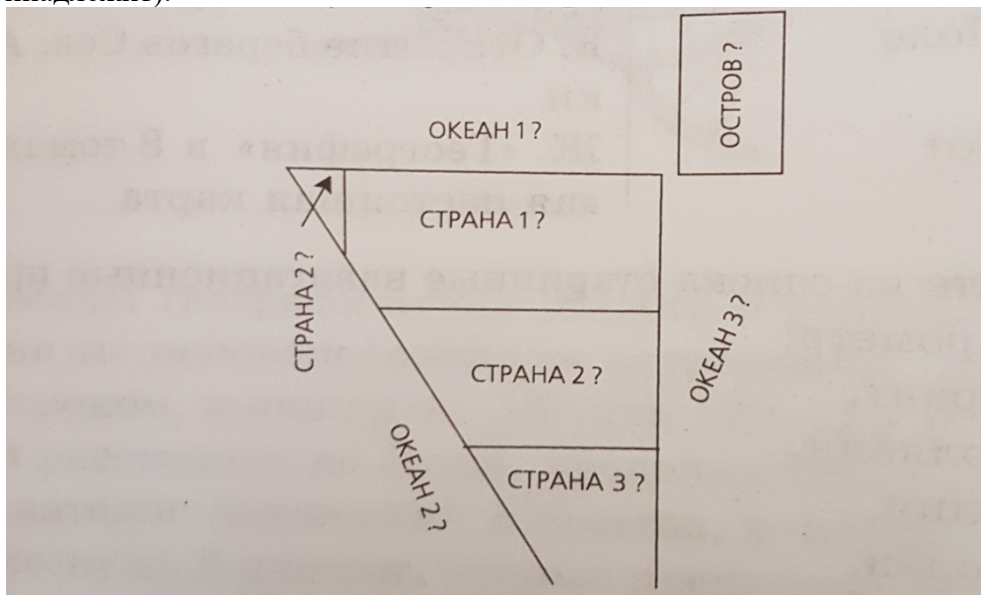
БАРЛЫҒЫ: 50 ҰПАЙ

**РАЙОННАЯ ОЛИМПИАДА 2018-2019 УЧЕБНОГО ГОДА
ЗАДАНИЯ ПРАКТИЧЕСКОГО ТУРА ПО ГЕОГРАФИИ
9 КЛАСС**

Время выполнения задания – 150 минут

Задание 1.

Определите, отмеченные на рисунке. Знаком вопроса страны, океаны, остров (кому он принадлежит).

Критерии оценки: 1 балл за каждый правильный ответ. **Итого 8 баллов**

Задание 2.

В таблице вам даны названия компаний, предприятий или торговых марок в Казахстане. Установите соответствие между предприятиями и городами, а также укажите, какую продукцию они производят.

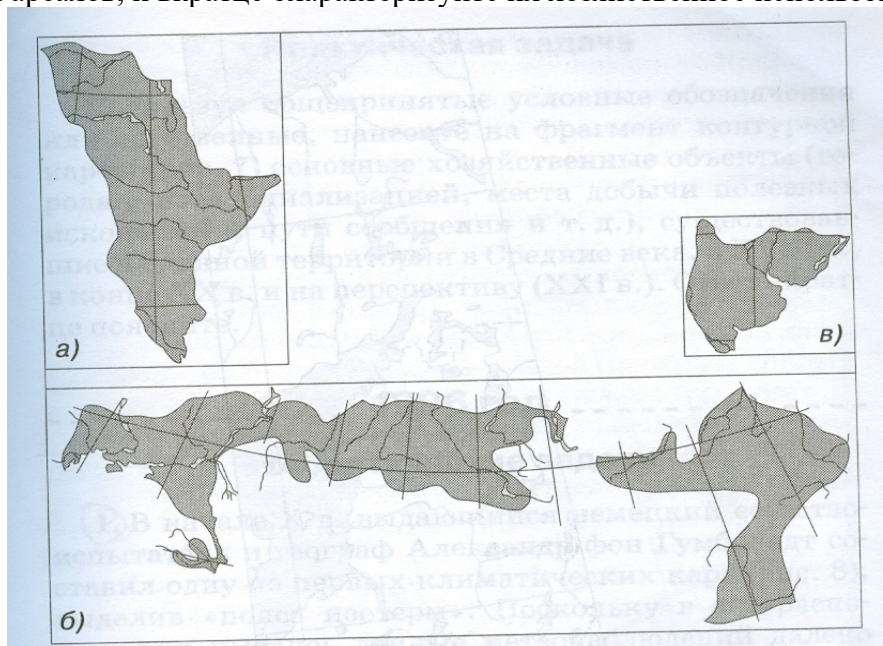
№ п/п	Компания, предприятие или торговая марка	Продукция	Область (город) базирование
1	Темірмаш		
2	GALANZ bottlers		
3	СарыаркаАвтоПром		
4	ТЭГАМ		
5	Зенит		
6	АзияАвто		
7	Кайнар-АКБ		

Критерии оценки: по 0,5 баллов за каждый правильный ответ. **Итого 7 баллов.**

Задание 3.

На рисунке изображены контуры ареалов со схожим типом растительности, характерным для обширных равнинных территорий трех континентов. Определите этот тип растительности, местоположение ареалов и названия преобладающих в каждом из них

ландшафтов (природных комплексов). Объясните, с чем связаны особенности конфигурации ареалов, и вкратце охарактеризуйте их хозяйственное использование.

Критерии оценки: За определение типа растительности – 1 балл. За определение местоположения ареалов – по 1 баллу – 3 балла. За определение названий преобладающих в каждом из них ландшафтов (природных комплексов) – по 1 баллу – 3 балла. За объяснение и характеристики ареалов – по 2 балла – 6 баллов. **Итого 13 баллов.**

Задание 4.

По ниже приведенным характеристикам определите о каких месторождениях Республики Казахстан идет речь:

7. Месторождение состоит из трех пластообразных рудных залежей меридианального простирания с падением под углом 45-60 градусов, длиной 1550-2000 м и мощностью 100-180 м. Прослеженная глубина залежей по падению составляет 500-1000 м. Разведанные запасы руд этого месторождения изначально составляли 709 млн. т при среднем содержании руды 45,6 %. Руды месторождения содержат повышенное количество кобальта (в сульфидах), никеля, меди и других элементов. Находится в 45 км к юго-востоку от г. Костанай. Открыто в 1948, разведывалось в 1949-1955 гг.

8. Расположено в 25 км северо-западнее областного центра - города Кокшетау, с которым связано автомобильной дорогой круглогодичной проходимости. Открыто в 1968 г. Месторождение находится в узле пересечения Донгулашского северо-западного. В строении рудного поля принимают участие метаморфические и интрузивные комплексы докембрия и палеозоя. Глубина распространения промышленного оруденения ориентировочно составляет 1300-1550 м, эрозионный срез месторождения 420-450 м. Руды месторождения включают арсенопирит, пирит, пирротин, марказит, халькопирит, сфалерит, галенит, блеклую руду (теннантит), висмутин, висмут самородный, леллингит, молибденит, кубанит, борнит, антимонит, реликтовые минералы, кварц, карбонаты, флюорит, барит.

9. Находится на территории Казахского мелкосопочника. Площадь составляет 3,6 тыс. км². Разведанные запасы - 7,84 млрд. т, подсчитаны до глубины 600 м, на отдельных площадях - до 800-900 м. Добыча осуществляется с 1854 г., широкие геологические исследования начаты в 1920 г. под руководством А. А. Гапеева, планомерное освоение бассейна начато в 1930 году. В геоструктурном отношении. входит в состав широтно ориентированного одноимённого синклинория протяжённостью 120 км при ширине 30-60 км. На юге и западе он ограничен зонами разломов.

10. Названо в честь казахского поэта 19 века, месторождение является одним из крупнейших мировых открытий за последние 40 лет. Это высокоамплитудное, рифогенное поднятие в подсоловом палеозойском комплексе, было обнаружено поисковыми сейсмическими работами советскими геофизиками в период 1988—1991 годы. Впоследствии оно было подтверждено исследованиями западных геофизических компаний, работавших по заказу правительства Казахстана. Месторождение характеризуется высоким пластовым давлением до 850 атмосфер. Запасы колеблются в широких пределах от 1,5 до 10,5 млрд тонн. Геологические запасы оцениваются в 4,8 млрд тонн нефти по данным казахстанских геологов.

11. Расположено в северном Прибалхашье. Открыто в 1932, разведка ведётся с 1941, эксплуатируется с 1942. Месторождение грейзеновое, жильного типа. Протяжённость основных жил 1000-2000 м при средней мощности 0,5-1,0 м; падение жил крутое (88-90°). Жилы сопровождаются оторочками слюдистых, слюдисто-кварцевых и кварцевых грейзенов, несущих оруденение. В строении жил выделяются три пояса: надрудный, рудный, подрудный. Вертикальная протяжённость рудного пояса 200-250 м. Склонение жил на запад северо-запад под углом 5°.

12. Один из крупнейших в мире, бассейн вытянут с северо-востока на юго-восток на 120 км, при ширине от 15 до 25-30 км. Площадь 2,5 тысячи км². Общие запасы и прогнозные ресурсы бассейна оцениваются в 3,5 млрд. т. Расположен на северо-восточном крыле антиклинория горного массива, сложенного породами верхнего докембрия и нижнего палеозоя. Они дислоцированы в серию параллельных складок и разбиты системой параллельных взбросов, образуя чешуйчатое строение. Руды залегают с падением от 20-30 до 70-90°, обычно выходят на поверхность и доступны для открытой добычи, которая преобладает. Однако главная часть запасов и ресурсов (80%) залегают на глубине свыше 150-200 м и может быть отработана только подземным способом, при котором качество добываемой руды заметно снижается и она обязательно требует обогащения.

Критерии оценки: За каждое правильное определение названия месторождения по 2 балла. **Итого 12 баллов.**

Задание 5.

В таблице даны характеристики некоторых «Географических рекордо мира». Ваша задача состоит в том, чтобы вписать названия этих географических объектов в соответствующую колонку.

№	Характеристика объекта	Название
1.	Самое крупное течение в океане	
2.	В каком заливе бывают самые большие приливные волны?	
3.	Самое старое озеро	
4.	Какое озеро самое синее?	
5.	Самый широкий водопад в мире	
6.	Какая пещера является самой глубокой?	
7.	Какая из стран имеет наибольшее количество соседей	
8.	Назовите самую урбанизированную страну мира	
9.	Назовите самый высокогорный город в мире	
10.	Назовите самую южную столицу мира	

Критерии оценки: За каждое правильное название географических объектов по 1 баллу. **Итого 10 баллов.**

ВСЕГО: 50 БАЛЛОВ

